

„Nem súlyed az emberiség!”...

**Album amicorum
Szörényi László LX. születésnapjára**

Főszerkesztő: JANKOVICS József
Felelős szerkesztő: CSÁSZTVAY Tünde
Szerkesztők: CSÖRSZ Rumen István
SZABÓ G. Zoltán

Nyitólap: www.iti.mta.hu/szorenyi60.html

MTA Irodalomtudományi Intézet
Budapest, 2007

KÓSZEGHY PÉTER

Az út (fotóalbum)

KEZDETEK

1969-ben harmadikos gimnazista voltam, Szörényi Laci pedig akkor fejezte be az egyetemet. Történt ekkoron, hogy a Magyar Nemzet hirdetései között nagyanyám az alábbi szövegre bukkant: *„Fiatal tanár latin, görög, újgörög, perzsa, német, francia, olasz, orosz, angol nyelvek tanítását vállalja, kezdőket egyéb nyelvekre is.”*

Nagyanyám úgy érezte, megtalálta az ő emberét: kisunokája ugyanis félévkor megbukott latinból. Igaz, ennek nem a deák nyelv (egyébként nem lebecsülendő) nehézsége volt az oka, hanem, hogy az unoka egyáltalán nem jelent meg a latinórákon. A gimnáziumi rend szerint a napló mindig a nagylétszámú németeseknél és sohasem a kevéske latinosnál volt, következésképp a latinóráról hiányzók nem íratnak bé. Ezt észlelve, e léha ifjú csütörtökönként csak 9 órára járt gimnázumba, mivel a latin mindig csütörtökön az első óra volt. Kitűnő latin tanárnőjének, Tegye Imrénének végtelen nagyvonalúságát dicséri, hogy a félévkor megbuktatott nebuló év végén ötöst kapott latinból. Ami, mondhatnánk, a fiatal tanár korrepetálásának volt köszönhető, akihez a nagyanyai és szülői szigor az ifjút kényszerítette. Ám ezzel az állítással letérnénk az igazság keskeny ösvényéről. A fiatal tanár, hívjuk a továbbiakban egyszerűen Szörényinek, és a megtévedt gimnazista mindössze egy-két alkalommal gyötörte magát a deáki nyelvvel, a továbbiakban, egymás szájából kapva a szót, az irodalomról fecserésztek. Emlékeim szerint leginkább Dsidárról, Huxleyről, Conrad Ferdinand Meyerről. És Catullusról és Firdausziról, akikről a gimnazista eddig mitsem tudott.

Az 1969 februárjában kezdődött „latinórák” néhány hónap múlva, májusban véget értek. A barátság azonban nem: 1969 nyarán, egy 50 cm³-es NDK csodával, egy Simson Schwalbe motorkerékpárral együtt jártuk be Erdélyt. E szürreális út néhány mozzanatát idézik az alábbi képek. A képekhez fűzött kommentárok, ha ez esetenként nehezen hihető is, a história (és nem a fabula) műfajába tartoznak.

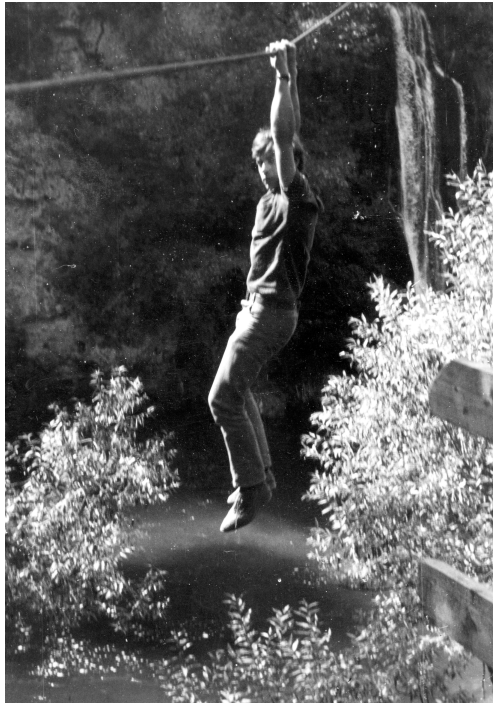
AZ ÚT

Még Magyarországon, Püspökladányban. Egy asztalos özvegyénél kaptunk szállást, aki a raktárban nagy mennyiségben tárolt koporsókban szállásolt el minket.

Kora reggel Laci, aki rettegett közvetlen főnöke, Lukácsy Sándor szigorától, még valami tanulmányt körmölt, amelyet azután postán adott fel az Intézetnek. Jól látszik Frédike (a motor) egy részlete a magyar zászlóval, az utóbbi még érdekes eseményekbe fogja az utazókat sodorni.

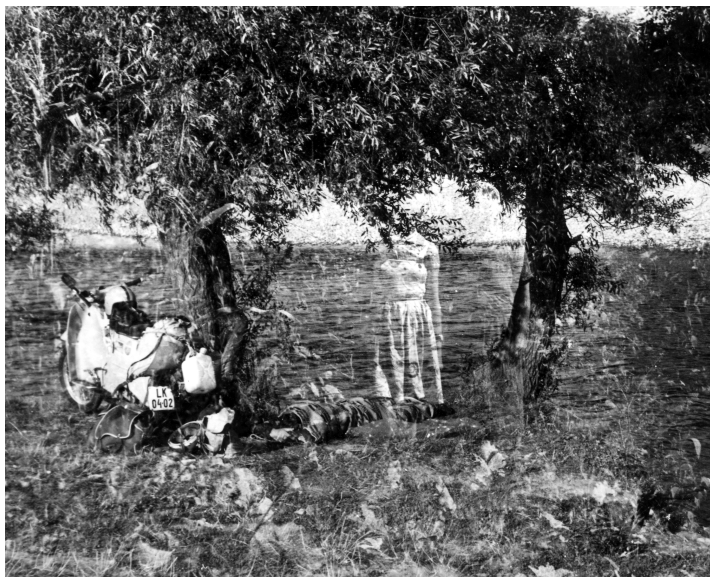
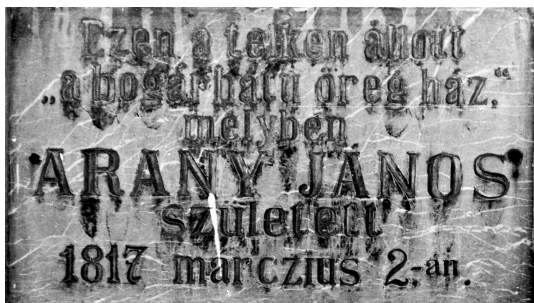
Nagyon nem volt pénzünk, ezért azután minden alkalmat megragadtunk a spórolásra és a pénzszerzésre. Erre már az út elején kínálkozott lehetőség: egy szakadék fölött drótkötélen húztak át csomagokat. Román parasztok fogadtak velünk 100 lei-be (nagy összeg volt akkoron!), hogy nem merünk átkapaszkodni a kötélre. Én hajtottam végre a produkciót, Szörényi fényképezett és kasszírozott.

Nagyszalontán éppen ezt az emléktáblát fényképeztük, amikor odasündergött hozzánk egy öregasszony. Togyogott körülöttünk, láttuk, hogy akar valamit, de nem tudtuk, hogy mit. A motorunkat vizslatta árgus szemekkel, ezt már megszoktuk, mert nagy csoda volt akkoriban a Simson Romániában. De valahogy nehéz volt az idős parasztasszonyról mély technikai érdeklődést feltételezni.

Végül, nem is túl barátságosan, megkérdeztük, hogy mit akar.

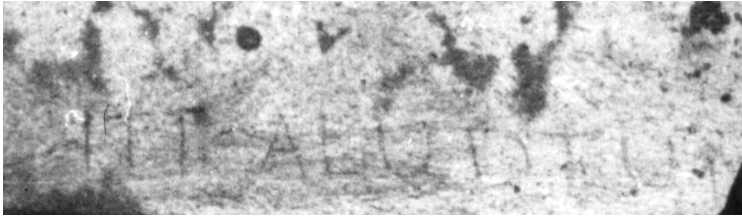
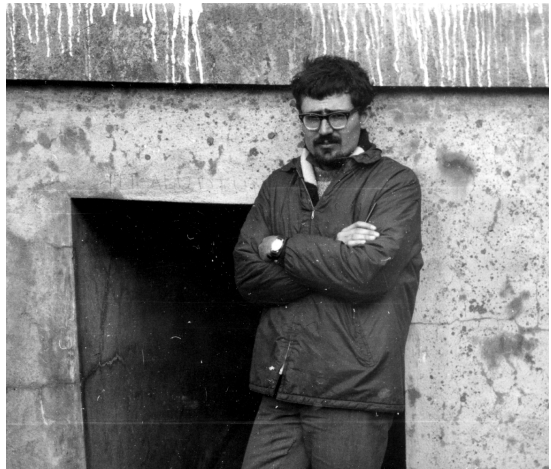
– Megcsókolhatom a magyar zászlót? – kérdezte remegő hangon.

Kettőnknek volt egy fényképezőgépünk, egy régi, de jó Zeiss-masina, tulajdonjogilag Lacié. Egyetlen hibája volt csak: időnként egymásra fényképezett két képet. Ezzel a felvétellel is ez történt: Miközben én hullafáradtan alszom egy fa tövében, Frédi ke mellett, szemmel láthatóan álmomban megjelenik egy leányzó. Az út folytatását ismerve ezt akár szimbolikusnak is tekinthetjük...

Egy áteresz, amelyben az éjszakát töltöttük. Amikor reggel Laci sárga viharkabátjában kikászálódott, épp egy cigánykaraván haladt el az úton. Meglátva az Irodalomtudományi Intézet leendő igazgatóját, „Ördög, ördög!” kiáltással elfutottak .

Laci bevéste: „ITT ALUDTUNK

Fönn a hegyekben, Laci az ördög-jelmezben

*Hálótársaink a hegyi mócoknál.
Kétségtelenül büdösek, de jó
meleg van a közelükben.*

Gépünk specialitása, az egymásrafotózás. Az egyik képen (felső réteg) a szálláshelyünk, a másikon én állok egy kereszt mellett; legnagyobb megdöbbenésünkre a hullákat a mócok nem temették el, hanem hatalmas kövekkel fedték le, hogy a vadak ne férjenek hozzájuk, s két összekötözött botból készített keresztet szúrtak a kövek közé. Talán jobb is, Zeiss-ízlésre vall, hogy az a kép (alsó réteg) inkább csak sejthető, mint látható.

Frédike teljes vértetben. Jól látható, hogy az 50 cm³-nek nem kevés csomagot kellett cipelnie. A képen szatmárnémeti szállásadóink, akik egy lépcsőfeljáró aljában altattak minket. Felejthetetlenül kényelmetlen volt. Vélhetőleg a kialvatlanságnak is köszönhető, hogy még aznap – az én hibából – karamboloztunk.

Karambol után az apai gépállomáson próbálják – kevés sikerrel – Frédike sebeit gyógyítani.

A turbóhűtés ment teljesen tönkre, inentől kezdve vízűtésű lett a motor: ha nagyon felmelegedett, lepisiltük .

A Királyhágón, Erdély kapujában. A hátsó kerékből, az állandó túlterhelés miatt, itt kezdtek kipattogni a küllők.

Koltó. A társaság egy mentőautósofőr és családja. Megismerkedvén velük, az úr – aki elmesélte, hogy a kétszobás lakását azért cserélte egyszobásra, mert az új lakásban lehetett a magyar tv-adást venni – felajánlotta, hogy kivisz minket Koltóra. Így mentőautóval, időnként jókat szirénázva érkeztünk a kastélyba. Visszafelé természetesen karamboloztunk, s nekünk villámgyorsan el kellett tűnnünk a kocsiból, nehogy lebuktassuk derék sofőrünket.

Egy kő a sok közül, amelyet próbáltunk a földből kiszedni, letisztogatni. Szörényi vitorlázó-felszerelésben pompázik.

A Maros partján. A férfinak már a nevét sem tudom, egy cinikus budapesti fiatalember volt, aki bujdosásainkban (mert az út egy részén bújdosunk a Secu előtt) társunk lett. A lányt annál jobban ismerem, Laci meg még nálam is sokkal jobban. Sapienti sat.

Hogy rövidre fogjam: Őt vitte el a marosvásárhelyi kempingből a Secu, őt szabadítottuk ki (ma már bármilyen hihetetlen) a Secu karmaiból, s lényegében ezen tettünk után próbáltunk eltűnni a hatóságok szeme előtt. Naivak voltunk, ha akartak volna, nyilván megtalálnak aranyosgyéresi lombkunyhónkban, ahová Marosvásárhelyről tettük át székhelyünket.

Egy az általunk feltört „POST de CONTROL” házikók közül, amelyek ezidőben már használaton kívül voltak, s így remek szálláshelyünkül szolgáltak. Mint látható, a hosszú harc során Frédike hátsó kereke végképp elvérzett, ráadásul defektet is kaptunk. A hölgy, akinek ölébe hajtom fejem, később legalább olyan jelentős szerepet játszott életemben, mint az a másik Laciéban.

Örömtánc: Lacinak sikerült megfoltoztatnia a gumit!

A tánc oka!

EPILÓGUS

36 napig tartott az út. Tovább, mint szocialista népköztársaságunk engedélyezte. Frédike még áthozott minket a határon, azután már nagyon elfáradt: a hátsó kerékben gyakorlatilag nem maradt küllő. Hajnalban egy földműves megengedte, hogy betoljuk a portájára, mi pedig ott maradtunk az országúton, mintegy 150 km-re Budapeستől. Elindultunk haza – gyalog. Végül Laci autóstoppal ment fel Pestre, engem pedig egy dinnyeszállító traktor vitt el a Nagyvásártelepig.

Az úttal kezdődött egy kegyelmi állapot, amely – kegyelmi állapot voltához képest – igen sokáig tartott.